

DEPARTMENT OF
POLITICAL SCIENCE

FOUNDED 1999

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Журналистика және саясаттану факультеті
Саясаттану кафедрасы

L.N. Gumilyov Eurasian National University
Faculty of Journalism and Political Science
Department of Political Science

Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева
Факультет журналистики и политологии
Кафедра политологии

**«АЙМАҚТЫҚ ЖӘНЕ ЖАҒАНДЫҚ ҚАУІПСІЗДІКТІ
САҚТАУДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІҢ РӨЛІ»**
XII-ші Халықаралық ғылыми-практикалық
конференция материалдары
7 сәуір 2022 ж.

**«THE ROLE OF THE STATE IN MAINTAINING REGIONAL AND
GLOBAL SECURITY»**

Proceedings of the XII-International Scientific and Practical Conference
on April 7, 2022

**«РОЛЬ ГОСУДАРСТВА В СОХРАНЕНИИ РЕГИОНАЛЬНОЙ И
ГЛОБАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ»**

Материалы XII-Международной
научно-практической конференции
7 апреля 2022 г.

Нұр-Сұлтан, 2022

УДК 327(063)

ББК 66.4 (0)

С 69

Редакционная коллегия:

Кандидат исторических наук, профессор **Б.А. Габдулина**, Казахстан

Кандидат политических наук, профессор **М.К. Дюсембекова**, Казахстан

Кандидат политических наук, профессор **Е.Л. Нечаева**, Казахстан

Доктор политических наук, профессор **Е.В. Матвеева**, Россия

Магистр социальных наук, преподаватель **Н. Болатұлы**, Казахстан

«Роль государства в сохранении региональной и глобальной безопасности». Сборник материалов XII-Международной научно-практической конференции. (7 апреля 2022 г.) – Нур-Султан, ЕНУ им. Л.Н. Гумилева.

ISBN 978-601-337-516-8

Сборник материалов международной научно-практической конференции содержит тезисы докладов преподавателей, докторантов PhD, магистрантов в области политических наук. Основная тематическая направленность дискуссионных вопросов отражает аспекты реализации социальной политики государства в условиях глобализации, актуальные проблемы политической науки.

В докладах сохранен авторский стиль. Материалы сборника предназначены для широкого круга научной и научно-педагогической общественности, могут быть использованы в теории и практике прикладной политологии и международных отношений.

Ответственность за аутентичность и точность цитат, имен, названий и иных сведений, а также за соблюдение закона об интеллектуальной собственности несут авторы публикаций.

ISBN 978-601-337-516-8

© Кафедра политологии
ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, 2022.

«ХАЛЫҚ ҮНІНЕ ҚҰЛАҚ АСАТЫН МЕМЛЕКЕТ» ИДЕЯСЫ: ӘЛЕМДІК
ҮЛГІЛЕР МЕН ОТАНДЫҚ БАСТАМА

Есеналиева Айгерим
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті,
2 курс магистранты
Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан
aikerim_yessenali@gmail.com

Аннотация

Мақалада халық пен билік арасында диалог орнату ерекшеліктері мен механизмдері сипатталған. Сонымен қатар шетелдік тәжірибенің ұтымды тұстары сараланып, отандық тәсілдерге сараптама асалды. Елімізде «Халық үніне құлақ асатын мемлекет» концепциясын жүзеге асыру үшін пайда болған саяси институттардың қызметі зерделеніп, жаңа саяси реформалар талқыланды.

Кілтті сөздер: халық, мемлекет, ашықтық, саяси жүйе, демократия, халық үніне құлақ асатын мемлекет

Бүкіл әлем мемлекеттік басқару институттары мен құралдары өзгеріп, заманауи шындыққа бейімделіп, азаматтардың мүддесі бірінші орында тұрған жаңа дәуірге аяқ басты. Үкімет дағдарыстарды тыңдап, оларға жауап беріп қана қоймай, көпжақты талқылаулар арқылы азаматтардың мүдделерін тыңдап, әрекет етіп, ең жақсы шешімге келуге тиіс.

Қазақстан Республикасы Президентінің 2018 жылғы 15 ақпандағы Жарлығымен бекітілген Қазақстанның 2025 жылға дейінгі стратегиялық даму жоспарының «Реформа 7. Мемлекеттік сектор өзгерістердің көшбасшысы» тарауында реформа бағытталған. мемлекеттік органдардың елдегі өзгерістердің бастамашылары мен жүргізушілері ретіндегі рөлін арттыруда осы өзгерістерді көрсете отырып, өз үлгісімен. 2019 жылғы 2 қыркүйектегі «Сындарлы қоғамдық диалог – Қазақстанның тұрақтылығы мен өркендеуінің негізі» атты Қазақстан халқына Жолдауында Мемлекет басшысы Қ.-Ж. Тоқаев азаматтардың өтініштеріне жедел әрі тиімді жауап беретін «Халық үніне құлақ асатын мемлекет» тұжырымдамасын жүзеге асыру бүкіл елдің ортақ міндеті екенін атап өтті.

«Халық үніне құлақ асатын мемлекет» дегеніміз – азаматтың мүддесі басты орын алатын, мемлекеттік органдар мен азаматтардың өзара іс-қимыл механизмі құрылған және азаматтардың шешім қабылдау процесіне қатысуына мүмкіндік беретін кедергісіз инфрақұрылым жұмыс істейтін мемлекет. және оларды бақылау. «Халық үніне құлақ асатын мемлекет» мемлекеттік органдар қызметінің негізгі міндеті өз азаматтарының қажеттіліктерін сапалы орындау болып табылатын қызмет көрсететін мемлекет принципінде жұмыс істеуі керек.

«Халық үніне құлақ асатын мемлекет» концепциясының міндеті тек азаматтардың өтініштерін жинау ғана емес, сонымен қатар халықты осы мәселелердің шешімін табуға және жаңаларының алдын алуға тарту екенін түсіну керек. «Халық үніне құлақ асатын мемлекет» жүйелі болуы керек және агломерацияларды ғана емес, бүкіл елді, барлық қалаларды, елді мекендер мен ауылдарды қамтуы керек.

Қазақстанда концепцияға көшу қажеттілігі мемлекеттік қызметтің дағдарысы, азаматтардың мемлекеттік институттарға сенім деңгейінің төмендігі және тұрғындарды тартудың тиісті деңгейде еместігінен туындап отыр.

«Біз азаматтардың сенімін қайтарып, оларды цифрлармен, фактілермен, іс-әрекеттермен сендіре отырып, азаматтардың сыны мен сындарлы ұсыныстарына жедел ден қоюымыз керек», - деді Қ.Ж.Тоқаев.

«Аймақтық және жаһандық қауіпсіздікті сақтаудағы мемлекеттің ролі» атты XII-ші Халықаралық ғылыми-практикалық конференция жинағы

Адамдарды адастыратын ақпарат тегін және кеңінен қолжетімді, бірақ әрқашан сенімді бола бермейтін Интернетті жаппай пайдалану, осыған байланысты адамдарға сенімді дереккөздер, бірінші тұлғалардың ақпараттары, сондай-ақ мемлекеттік органдардың оларға жедел жауап беруі қажет. талаптар. Біз қазірдің өзінде осыған байланысты өзгерістерді көріп отырмыз, олар шенеуніктердің мемлекеттік хабарламаларынан басталды. Өткен жылы Үкіметтің кеңейтілген отырысында Елбасы осыны шақырғаннан кейін шенеуніктер әлеуметтік желілерде өз парақшаларын белсенді түрде аша бастады. Мемлекет басшысының өзінің әлеуметтік желілерде парақшалары бар, сондықтан 2011 жылдан бері ол өзінің Twitter аккаунтын белсенді жүргізіп келеді, ал өткен жылы Instagram аккаунтын ашты. Дегенмен, барлық шенеуніктер өз парақшаларын белсенді түрде пайдаланбайды, олар не тастап кеткен, не атқарылған жұмыс туралы индикативті есеп сияқты көрінеді, бұл, әрине, жақсы, шенеуніктердің және тұрғындардың өзара әрекеттесу платформасы қандай болса да, бастысы ұсыныстарға ашықтық пен тиімділік.

Халықтың сенімін қайтару үшін өткен жылы Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Ұлттық қоғамдық сенім кеңесі құрылды. Бұл Ұлттық кеңес Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы консультативтік-кеңесші орган болып табылады, оның негізгі мақсаты қоғам және саяси партиялардың, азаматтық қоғам өкілдерінің өкілдерімен кеңінен талқылау негізінде мемлекеттік саясаттың өзекті мәселелері бойынша ұсыныстар мен ұсынымдар әзірлеу болып табылады. қоғам. Ұлттық кеңестің құзыретіне тұжырымдамалардың, мемлекеттік бағдарламалардың және нормативтік құқықтық актілердің жобаларына қоғамдық сараптама жүргізу; қоғам мен азаматтық қоғамның пікірін ескере отырып, маңызды стратегиялық мәселелерді қарастыру; қоғам, саяси партиялар, үкіметтік емес сектор және мемлекеттік органдар өкілдерінің арасындағы сындарлы диалогты қамтамасыз ету; өз құзыреті шегінде Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін өзге де қызметті жүзеге асыру.

Дамыған елдердің халықаралық тәжірибесі ашық мемлекетте халық шешім қабылдау процесіне белсенді түрде қатысатынын көрсетеді. Ұзақ уақыт бойы көптеген елдерде ашық деректер порталдары жұмыс істейді, онда үкіметтер мемлекеттік органдардың, бизнестің қызметін бақылау, қолданыстағы ақпараттық өнімдерді жасау және дамыту, сондай-ақ азаматтар үшін қоғамдық ұйымдар да пайдалана алатын деректерді жариялайды. Қазақстанда да «Ашық деректер» сияқты портал бар, бұл Қазақстан Республикасының «Электрондық үкіметінің» элементі болып табылатын Ашық үкімет бастамасының бір бөлігі.

Ұлыбританияда бұрыннан бері азаматтарға кеңес беру бюросы жұмыс істеп келеді. Бұл кез келген мәселе бойынша үкіметтік емес ұйымдар арқылы азаматтарға тегін, тәуелсіз кеңес беру. Бюро азаматтардың несиелерді қайтару мәселелерінен бастап иммиграция мәселелеріне дейінгі мәселелерін шешуге көмектеседі. Бюро жұмысының арқасында үкімет азаматтардың өтініштерін тыңдайды, өзгертуді қажет ететін салаларды зерттей алады.

Азаматтық қазылар алқасы рәсімі дамыған елдерде кеңінен қолданылады, мұнда 15-25 азамат кездейсоқ таңдалады, олар белгілі бір параметрлері мен қарастырылып отырған мәселеге көзқарасы бойынша халықтың өкілдері болып табылады. Бұл адамдар тобы қарастырылып отырған мәселе бойынша сарапшылар ұсынған барлық қажетті ақпаратты зерттейді, мамандардың әртүрлі көзқарастарын тыңдайды, соның нәтижесінде мәселе немесе жоба бойынша нәтижелерді жариялайды. Бұл технология АҚШ-та пайда болды, бірақ Ұлыбританияда, Израильде, Жапонияда және басқа да көптеген елдерде қолданылады.

«Халық үніне құлақ асатын мемлекетті» құрудағы қазақстандық тәжірибе:

➤ 2019 жылдың 2 қыркүйегінде Президент Қасым-Жомарт Тоқаев жолдауында: «Егер бейбіт іс-әрекеттер заң мен азаматтардың тыныштығын бұзуды мақсат етпесе, онда сіз жарты жолда және белгіленген тәртіппен кездесуіңіз керек. заң, оларды өткізуге рұқсат беріңіз, бұл үшін арнайы орындар бөліңіз. Ал қалалардың шетінде емес.

Нәтижесінде «Қазақстан Республикасында бейбіт жиналыстарды ұйымдастыру және өткізу тәртібі туралы» 2020 жылғы 25 мамырдағы № 333-VI ҚР Заңы қабылданды.

«Аймақтық және жаһандық қауіпсіздікті сақтаудағы мемлекеттің рөлі» атты XII-ші Халықаралық ғылыми-практикалық конференция жинағы

Бейбіт жиналыстарды өткізудің рұқсат беру тәртібінен хабардар ету тәртібіне көшу «Митингтер туралы» Заң митингілерді өткізудің демократияландырылған тәртібін айтарлықтай жеңілдетіп, ең бастысы, жергілікті атқарушы биліктің санасын өзгертті. Осыдан 2-3 жыл бұрын кез келген митинг билікке қарсылық ретінде қабылданса, қазір бейбіт жиындар халықтың ұстанымы мен пікірін атқарушы билікке еститіндей саяси құралдарының біріне айналып отыр.

➤ 2019 жылғы 2 қыркүйектегі жолдауында Тоқаев: «Мемлекет басшысы ретінде мен өз міндетімді елдегі көппартиялық жүйені, саяси бәсекелестік пен пікір плюрализмін дамытуға жәрдемдесуден көремін. Бұл ұзақ мерзімді перспективада саяси жүйенің тұрақтылығы үшін маңызды. Алдағы Парламент Мәжілісі мен мәслихаттар сайлауы еліміздегі көппартиялық жүйенің одан әрі дамуына ықпал етуі тиіс».

Қабылданған шаралар:

Тіркеу кедергісін 40 000-нан 20 000-ға дейін төмендету.

Тіркеу кедергісін 5 мыңға дейін азайту

Аймақтық бөлімшелердің ең аз санын 200 адамға дейін қысқарту

Партия құру бойынша азаматтардың бастамашыл тобының ең төменгі мөлшерін 700 адамға дейін қысқарту Бұл норма халықтың партия қызметіне қатысу мүмкіндігін арттырады.

➤ Қасым-Жомарт Тоқаев 2019 жылғы жолдауында: «Біздің ортақ міндетіміз – азаматтардың барлық сындарлы өтініштеріне жедел әрі тиімді жауап беретін «Тыңдаушы мемлекет» тұжырымдамасын өмірге енгізу. Билік пен қоғамның тұрақты диалогы арқылы ғана заманауи геосаясат контекстіне енген үйлесімді мемлекет құруға болады. Сондықтан азаматтық қоғамды қолдау және нығайту, оларды шешу үшін ең өзекті ұлттық проблемаларды талқылауға тарту қажет».

Ауылдық жерлерде азаматтық бастамаларды қолдау тетігі. Гранттық қаржыландыру жүйесін ауылдық ҰЕҰ сұраныстарына бейімдеу, оларды алудың оңайлатылған режимін енгізу қажет.

Бұл ауылдағы қоғамдық белсенділікке жақсы серпін береді.

Әдебиеттер тізімі

1 ҚР Президентінің 2019 жылғы 2 қыркүйектегі жолдауы

2 «Қазақстан Республикасында бейбіт жиналыстарды ұйымдастыру және өткізу тәртібі туралы» 2020 жылғы 25 мамырдағы № 333-VI ҚР Заңы

3 ҚР Президентінің 2022 жылдың 16 желтоқсанындағы жолдауы

МЕЖЭТНИЧЕСКИЕ ОТНОШЕНИЯ И ЯЗЫКОВАЯ ПОЛИТИКА В СЕВЕРНЫХ РЕГИОНАХ КАЗАХСТАНА В ПЕРИОД ОСВОЕНИЯ ЦЕЛИНЫ

Есимова Ж.К.

**Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, к.и.н.,
г. Нур-Султан, Республика Казахстан**

eszhan@mail.ru

Аннотация

Рост численности иноязычного населения на территорию Казахстана в результате освоения целины привел к уменьшению функций казахского языка, как в сфере общественной жизни, так и язык межнационального общения. Уменьшилось число казахских учебных заведений, детских садов, школ. Количество и тираж периодических изданий на казахском языке сократились.